

ను గుణ శతకము

(స టీ క)

గృంథకర్త

పట్టిసపు శ్రీరామమూర్తి

పల్లివద్దు
శక్తి అండ్ కో

పద్మ కేశవనాథ పల్లివద్దు,

చోడవరం

(విశాఖపట్టణముజిల్లా)

1938

మదరాసు లెక్చురు కమిటీవారిచే పాత్యగ్రంథముగా నామోదింపబడినది
ఫో. నెం. జా. నె. 9-4-29.

శ్రీరామాంధ్ర గ్రంథాలయమునబాధ ప్రథమ
గ్రంథము

సుగుణ శతకము (సతీక)

శ్రీరామాంధ్ర గ్రంథాలయ వ్యవస్థాపకులును

"కవితా సమితి సభ్యులును, శ్రీరామాంధ్ర

హిందూపాఠశాల విద్యాలయ

వ్యవస్థాపకులు నగు

బి.హెచ్.శ్రీ

పట్టిసపు శ్రీరామమూర్తి గారిచే

రచింపబడినది.

గలడవకూర్పు 1000 ప్రతులు.

రామచంద్రపురం

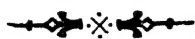
రెడ్డి ముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రింపబడియె.

1933

రామచంద్రపురం శ్రీ మల్లిడి సత్యనారాయణ రెడ్డిగారి
రెడ్డి ముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడినది.

అభిప్రాయములు.

బ్రహ్మశ్రీ పండిత మా రేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు.

కలాభిలాషక కావ్యమాలా సంపాదకులు.

కవితాసమితిసభ్యులు (విశాఖపట్టణం)

“మా కవితాసమితిసభ్యులలో నొక రగు శ్రీమత పట్టిసపు శ్రీరామమూర్తిగారు వ్రాసిన సుగుణశతకము నా యభిప్రాయముకొఱకు పంప గా చదివి చూచితిని. ఇది సుమతీశతకము ననుకరించి వ్రాసినట్లుల కానవచ్చును. సుమతీశతక ము చాలకాలమునుండి తెలుగు విద్యార్థులకు పాఠ్య పుస్తకముగాఁగండి నీ కళపుచున్నను దానియందు పిల్లల చే చదివించి బోధించుటకు వీలుకాని పద్యములు కొన్ని కలవు. సుగుణశతకములోని పద్యము లన్నియును పిల్లలచే చదివించి వారికి బోధపఱచుటకు సగినవిగా కానవచ్చును. దీని శైలి సులభము కావున, ఇది ప్రాథమిక పాఠశాలలలో సుమతీశతకమువలె నాడుదగును. కృతికర్తగా డిలులే ఆంధ్రలోకమున కుపకరించు పలుకృతులువ్రాసి దేశసేవ చేయు శక్తి పరాత్పరుఁ డొసంగునాక!”

డి ౮-౧౧-౨౦

విశాఖపట్టణం.

మా రేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రి.

(ii)

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ॥ తెన్నేటి విశ్వనాథంపంతులుగారు,
ఎమ్. ఎ బి. యల్. హైకోర్టువకీలు (విశాఖపట్టణం)
సుగుణశతకము:—

ఈచిన్నగ్రంథముయొక్క వ్రాతప్రతిని గ్రంథకర్తగా
దయవల్ల చూచితిని; శద్యము లన్నియు నిరాడంబరముగను
సుహృదయమైన బాషలోన వ్రాయబడినవి. బాలు రగు
చదువరుల మనసుయొక్క లేవడితనమునకు తగినట్లుగ సరి
యైన నీతులను సంద్యైస శైలిలో వ్రాసియున్నారు. గ్రంథ
కర్తగాయొక్క కవిత్వాశక్తి గానురాను ఇంకను రససోపణ
మై వర్ణింతుగాక!

12-1-1938

తెన్నేటి విశ్వనాథం.

శ్రీయత పుంపుండా ఆప్పలస్వామిగారు

కవితాసమితి కార్యదర్శి (విశాఖపట్టణం).

నామిత్రు లగు శ్రీయత శబ్దినపు త్రిరామమూర్తి
గారి సుగుణశతకమును చదివితిని. ఇదియొక చక్కని సు
శతకము. సాధారణముగ ప్రచారమున గల పెక్కునీతులను
గ్రంథకర్త కొండికొంచి వ్రాయుట ప్రశంసనీయము. ఇంక
పెక్కునీతులు బాలుర నుద్దేశించి వ్రాసిననుట స్పష్టము.
బాలురకొక కుద్దేశించి దీర్ఘమాసములతో కఠినపడిజూ

ముతో వారికి నుచ్చేయ్యమగునటులగాక, వీరు సులభమగు
 తేలికగలవైతే నివరించింది. ఇందు ప్రతీకదమును నడవకుం
 టక ధారాళముగా సాగిపోవుచున్నది. ఇంకలి సీతు లరయునపు
 డు కవికిఁ గలఁకజ్ఞానము తెలియగలగు శ్రీరామమూర్తి
 గారి యీశాంతియు ఆ ధ్యేయదగుల మున్ననలఁ బడయుగాక!
 20—1—28 పురిహండా ఆప్పలస్వామి

మ॥ రా॥ శ్రీ॥ బి రామమూర్తి పంతులుగారు.

బి ఎ. ఎల్. టి డిప్యూటీ ఇన్స్పెక్టర్ ఆఫ్ స్కూల్సు,
 చోడవరం రేంజి.

గ్రంథకర్త ఈమగుశాంతిమును నాకు చదివి విని
 పించెను. తైలి సులభముగానున్నది. సాధారణముగా వాడు
 కలగుల పెక్కువీతు లిందుఁగలవు. సుమతీశాంతము ముదల
 గునీభాగ్యకళాకములగు బాలురకు బోధింపనలవికాని
 వద్యములు పెక్కులున్నవి; కాని యీశాంతమున అట్టిబోధ
 మును కానరావు. గనుకము బాగుండుటచే బాలురకు ఆహ్లా
 దకరముగా నుండునని చెప్పట నిస్సందేహము. ఎలమెంటు
 పాఠశాలలయందు మొదటి మూడుతరగతులలోను పాఠ్య
 గ్రంథముగా నుండుటకు కాల్గి నగుగానున్నది.

చోడవరం రేంజి.
 శాంతిపట్టణం
 21—1—28

బి. రామమూర్తి B. A. L. T
 డిప్యూటీ ఇన్స్పెక్టర్ ఆఫ్ స్కూల్సు.

“సుగుణశతకము— ఈ శతకము వరహపురవాస్తవ్యుని కవితాసమితి సభ్యులును నగు పట్టిసపు శ్రీ రామమూర్తి గారి చే రచియింపబడినది ఈ శతకము మద్రాసు టెక్స్టుబుక్ కమిటీ వారిచే వాఠశాలలం మహయోగార్హమగు గ్రంథము గా నామోదింపబడినది. బాలురకు సుబోధకమగు శైలిలో, హంశముల విభాగముతో నలరారుచున్నది.

“ప్రారంభవిద్య” పత్రిక

“ఈ చిన్న పుస్తకము చిన్నపిల్లలకు మహాపాఠము చేయు ననుటకు సందేహము లేదు.

అంధ్రనాహిత్యపరిషత్పత్రిక.”

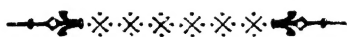
దానవనధ మణిమాలాది గాటకగ్రంథకర్తలగు శ్రీమత్ ఉమర్ అలీషాకసిగారు పితాపురం.

“సుగుణశతకంబు నిజముగా • సుగుణమణులు
రాసిగా నింద యనియొడి • బోసినట్లు
పృథుసుధామధురోక్తుల • వెలయుచుండె
పృథితకీర్తి! పట్టిసపు శ్రీ • రామమూర్తి!”

శ్రీ

సు గుణ శతకము.

—:దేవుడు:—

శ్రీకృష్ణదేవరాయ వాణిని

శ్రీకరివరదాని దలంచి, † చెఱలకితవుగా

లోకులు మేలన, బుధులం

గీత్యహో వితులను తి † శంఛెద సుగుణా! ౧

శ్రీకరివరదాని = వసుగుముఖముకలవానిని అనగా శిష్యులవని,
వాణిని = వాక్యనిని, కరివరదాని = వసుగును పొందించినవానిని అనగా
శిష్యునిని, చెఱల = కితవు (వినుతుసౌంపు) బుధులు = పండితులు,
మెదలు. అంశులతో = బద్ధులతో నిభులవెనక = వాగ్దేవసు,
సుగుణా = మంజులములు కలవాడా!

౩. నిదురించి తేచునప్పుడు

నిదురింపంబోనపుడు † నియమముతోడన్

తిరుదశాభిగము రాముని

నంకి దలంచిన పౌఖ్యమెసంగు † మునుగో సుగుణా! ౨

సు గుణ శతకము.

త్రిదశ = దేవతలయొక్క. ఆళి = సమాహము చేతి, గేయక్ = పొగడుచుదానానిని, ఎసంసక్ = ఒప్పును. మహి = భూమి

—: తల్లి. —

క. తొమ్మిది నెలలను దనగ

ర్భమ్మన నిడి మోసి కనియుఁ ♦ బాలిడి సంతో

పమ్మనఁ బెంచిన తల్లికి

ముమ్మగులు ప్రతిదినమ్ము ♦ మొక్కుము; సుగుణా! :

ముమ్మగులు = ముగ్ధసారాలు (ఉపయము, మధ్యాహ్నము, సాయంకాలము).

క. తనసతిని గన్నతల్లియు

తనయన్న సతీలలాను ♦ ధరపతిసతియుఁ

తన గురు నిల్లాలును నిజ

జననికి సమమానా రనుట ♦ సత్యము సుగుణా! :

తన్న సతీలలాను = తన్నభార్య, ధరపతిసతి = రాజభార్య, గురునిల్లాలు = గురుభార్య, నిజ = తనయొక్క, జననికి = తల్లికి.

—: తండ్రి. —

క. దుస్తులనిచ్చి యుఁ దినుబడి

వస్తువులను నిచ్చి విద్య ♦ వచ్చుట కెన్నో

పు సకములు గొనుజనకుని

హ సమ్ములు మోడ్చి కొల్వ ♦ సగు జామి సుగుణా! :

సకములు = పాతబట్టలు, హ సమ్ములు = మోలలు, మోడ్చి = పోడించు.

క. మనపుట్టువునకు హేతువు
 మనతెలివికి కారణము ♦ మన జనకుఁడెపో;
 కనుకన్ సాక్షాద్యేన
 డని జనకుని గొల్వవలయు ♦ నందఱు సుగుణా!
 జనకుఁడెపో = తండ్రిగఱుమా, సాక్షాత్ = ప్రత్యక్షమగు.

క. వరివిద్యావంశుడగు
 గురువే దైవంబు నీకుఁ, ♦ గొలుచుచు వానిన్
 నిరతము ప్రోవంగ నెప్పుడు
 బరమేశ్వరు వేడుచు డ ♦ వలయును సుగుణా!
 వర = శ్రీష్టమైన, నిరతము = ఎల్లప్పుడు, ప్రోవంగన్
 కొనాడుటకు,

క. ఎప్పుడు బాతములెల్లను
 జెప్పుచు జ్ఞానమ్ము గలుగు ♦ జేసిన గురు వే
 చొప్పునఁ జెప్పునొ తప్పక
 యప్పగిదిన్ నడువవలయు / నవనిన్ సుగుణా!
 ఎచొప్పున = ఎరీతిగా, అప్పగిదిన్ = అరీతిగా, అవనిన్
 భూమి యందు.

— : ఆ రో గ్య ము : —

క. ప్రతిదినము స్నానమాచుచు
 నుతికినబట్టలను గట్టు ♦ మొప్పుగ నెప్పుడు.

హితమగువస్తువు లైనను

మితముగ వేళకు భుజింప • మేలగు సుగుణా!

హితము = ఇష్టము.

క. ఉడుకనివస్తువు తినకుము;

తడిబట్టను గట్టుకొనకు; • తడిలయింట

పడియకుము; జడిని దడియకు;

చెడుగాలిని పీల్చకెపుడు; • జెడెదవు సుగుణా!

విడియకుము = నివసించకుము, విడి = వాన.

క. భాగ్యమె మిన్ననుకొనకుము;

భాగ్యమ్మును మించునట్టి • భాగ్యము గల; దా

భాగ్యం బాఠోగ్యమహా

భాగ్యము; నీ వెపుడు దాని • బడయుము సుగుణా! ౧౧

మిన్న = మోచు, భాగ్యము = ధనధాన్యాదుల సమృద్ధి,
పడయుము = పొందుము.

—: స్నేహము :—

క. మనమేలు గోరునాతఁడె

మనచుట్టము; మనలఁ గాచు • మనుజుఁడె జనకుం;

డనయము విశ్వాసము గల

మనుజుఁడె పో స్నేహితుండు • మహిలో సుగుణా! ౧౨

జనకుండు = తండ్రి, మనయము = నిల్ల ప్పడు, విశ్వాసము = నమ్మక.

క. చెడి చెల్లిగింటి కేగకు;

నడి నలుకం బోకు మత్త ♦ వారింటికి; నీ

కుడిభుజమచి నుది నమ్ముచుఁ

జెనుకాలము నాండు హితునె ♦ చేరుము సుగుణా! ౧౩

చెడి=భవభావ్యాదులను పోగొట్టుకొని, హితునె=స్నేహితునె.

క. దొంగలస్నేహము సేయకు;

దొంగండును నిన్నుఁగూడ; ♦ దొంగలనగలఁ

పొంగుచు నెన్నఁడు గొనకుము;

నెంగలినై మోసపోకు ♦ వినుమా సుగుణా! ౧౪

నెంగలినై = తెలివితేలివారివై.

క. చెనుసహవాసము వలనఁ

జెను నీనత్కీర్తి; యెల్ల ♦ శిష్టులు నిన్నుఁ

విడిచెదరు; కాన యెన్నడు

చెనువారలఁగూడి నీవు ♦ చెడకుము సుగుణా! ౧౫

నత్కీర్తి = మంచిపేరు, శిష్టులు = ఆజ్ఞ పుణ్యబడువారు.

—: బంధువులు :—

క. పచ్చిగలనాఁడె బంధువు

తెచ్చుడు; కొక్కరును గుమ్మ ♦ మెక్కరు లేమిఁ;

పచ్చిక మొలచిన యప్పుడె

వచ్చును బీడులకు మేయఁ ♦ బశువులు సుగుణా! ౧౬

లేమిన్ = లేకపోవుటచేత, (ధనధాన్యాదులు లేకపోవుటచే)
నీడు = సమవులుమేతమేయు మైదానము.

క. బలముగలనాటి బంధువె

బల ముడిగినఁ బగతుఁడౌను, † జ్వాలకుబలమున్

గలిగినఁ దోడ్పడుగాలియె

బల ముడిగనయప్పు డార్ప † బాగుగ నుగుణా! ౧౭

ఉడిగిన = తగ్గిన, పగతుఁడు = పగవాఁడు, జ్వాల = చుంట్

క. జనకుఁడు జ్ఞానమె; తమయే

తనయుఁడు; శాంతమ్మె సతియు; † దయయే నిభుండున్

జననియు సత్యమె; ధర్మమె

యనుజుం; డింక లేరు వేరె † యాపులు నుగుణా! ౧౮

తమ = ఓర్పు. శాంతము = స్వర్గునో గూడిన సామర్థ్యము.

నిపులు = దిగ్గరబంధువులు,

—: మ ం చి న డ త :—

క. తప్పకుమీ నీమాటన్;

దెప్పకుమీ యిచ్చి మరలఁ; † దిరిపం బీయన్

దిప్పకుమీ; చాడీలన్

జెప్పకుమీ; నీదుకీర్తి † చెడుఁ జుమి నుగుణా! ౧౯

తిరిపము = విచ్చము, చాడీలు = కొండములు

క. భాషింపకు దుష్టసతో;

ఘోషింపకు మెపుడు నింటి † గుట్టెండైనన్;

దూషింపకు బంధుల; న

స్నేహింపకు పగులదోష • నిచయుము; సుగుణా! ౨౦

గుణనిహో = గుణాన్తనిహో. ఘోషింపకు = చాటింపకు, దూషింప
కు = కూలనాడకు ఆ స్నేహింపకు = వెదుకకు, పగుల = ఇతరులయొక్క,
దోష = తప్పుల, నిచయుము = సమూహము

క. చెనుమాట లాడఁగూడదు;

చెనుతలఁపులఁ దలఁపరాదు; • చెనుపొత్తములన్

విడువుము; వానిన్ జదివినఁ

జెడిపోవును నీమనస్సు • సిద్ధము నుగుణా! ౨౧

తలఁపు = ఆలోచన,

క. చేరకు మిల్లటిక మనకు;

గోరకు మితరులధనమ్ము; • గురువులతోడకొ

భోరకు; మచూయకులఁ గని

కేరకు; మివి చెఱుచు నీను • కీర్తికొ; సుగుణా! ౨౨

ఇల్లటికము = అల్లఁడు అత్తవారింట యుండుట,

క. ఇష్టముతోఁ బనిఁ జేసినఁ

గష్టమునకుఁ దగినసొమ్ము • గల్గును గనుకకొ

గట్టపడి పనిని జేయుము;

‘కష్టిఫలి’ యనకె యీజ • గమ్మున సుగుణా! ౨౩

కష్టిఫలి = కష్టపడిన ఫలితము గలుగును. జగము = ప్రపంచమున

క. పర కాంతిలఁ దల్లులవలె,

బరధనను ను మంటి పెల్ల • పగిదిగ మనచుం

దరసి కనువాని సుగుణా

కరుఁ డందురు; మంచి పేరు • గలుగును సుగుణా! ౨౦

పగిది = రీతి, మనసును ఆ మనస్సులైన అరసి = అలాగించి

క. బంధువులతోడఁ గూఁమి

నందఱు నొకపంక్తియందె • యశిధులతోడఁ

విందారగించువేళె

ముందుగ భుజియించి లేచి • పోకుము సుగుణా! ౨౧

అశిధులు = (మార్గాయాసమున) భోజనమునకు వచ్చినవారు.

క. దూషించినవారలపై

దోషం బెన్నగరాదు; దొర వని నిను

భూషించిన నుపొంగకు;

దూషణభూషణము లెప్పుడు • దుల్యము సుగుణా! ౨౨

దూషించిన = సూలనాడిన, దోషము = నోచు, దొర = ప్రభువు, భూషించిన = పొగడిన, దుల్యము = సమము,

క. ఎదురాడుచున్న శిష్యుని

నెదురాడుచున్న సఖుని • నెల్లప్పుడు నీ

కెదురాడుచున్న సేవకు

నెదఁ గొంకక వీడవలయు • నెలలో సుగుణా! ౨౩

ఎదురాడుచున్న = (తిరస్కారభావముతో) తిరిగి నెప్పుడున్న సఖుని = స్నేహితుని. సేవకుడు = పరిచర్యజేయువాడు. కొంకక = సందేహింపక, ఇల = భూమి

క. నయా మేమిలేనిమంగును

ప్రియమున నిడనట్టివిందు ♦ బిగియనిబందున్

అయఁ దెలియనట్టిచిందును

పయనం బగునపుడు కుందు ♦ నలదుర సుగుణా! ౨౯

ప్రియమునన్ = ఇష్టమునో, ఉంచనట్టి = ఉంచని (పెట్టని)
కుందు = భోజనము, అయ = తాళముయొక్క కొలము; చిందు = నా
ట్రము, పయనము = ప్రయాణము, కుందు = విచారము.

క. ఎప్పుడు నమ్మకు కుజములు

జెప్పెడినూటలను; హితము ♦ జెప్పగు; దానన్

ముప్పుగు; నపుడు సహాయము,

చెప్పినవా రెవరు నీకు ♦ చేయరు సుగుణా! ౩౦

కుజములు = చెడ్డవారు, హితము = మంచి, ముప్పు = మోసము.

క. గర్వము శత్రులఁ గూర్చును;

గర్వ మగౌరవము దెచ్చు; ♦ గావున నెప్పుడున్

గర్వింపకు ధనమున్నను;

సర్వము చెడు గర్వమున్న ♦ సత్యము సుగుణా! ౩౧

శత్రులు = పగవారు, సత్యము = నిజము.

క. నమ్మఁగవలెఁ దలిదండ్రిల;

నమ్మఁగవలె స్నేహితులను; ♦ న్యాయాధిపతిన్

నమ్మఁగవలె; గార్వములు

నమ్మికి లేకున్నఁ జెడును; ♦ నగుదును సుగుణా! ౩౨

న్యాయాధిపతి = న్యాయము ఆన్యాయము చెప్పటలో నేర్పరి,
కార్యములు = పనులు, నగుదురు = నవ్వుదురు.

—: ధ న ము :—

క. జనులు చెడుపనులు నేయుచు

ధన మార్జించుదురు; గాని ♦ దలఁపరు ఘనతఁ

గనుకను బాగోగులఁ గని

ధనమార్జింపంగవలయుఁ ♦ దప్పక సుగుణా! 32

అర్జించుదురు = సంపాదించుదురు, ఘనతఁ = గొప్పతనమును,
బాగోగులు = చుంచిచెడ్డలు.

క. వినుమాన్నకు దమ్మునకున్,

జననికి సుతులకును, మఱియు ♦ సతికిఁ పతికిఁ

జనకునకును దనయులకును

ధనమే పగ గూర్చునయ్య ♦ తథ్యము సుగుణా! 33

జనని=తల్లి, సుతులు=కుమారులు. సతికిఁ = భార్యకును(స్త్రీ);
పతికిఁ = మగనికిని, జనకునకుఁ = తండ్రికిని, తనయులకుఁ =
కొడుకులకును, పగ = వైరము; తథ్యము = యథార్థము.

క. ధనమును గాచుటలై ని

ద్రును మాని శరీరమునకుఁ ♦ దప్పక రోగం

బును దెచ్చుకొందు రీజగ

మునఁ గొందఱు లోభిజనులు ♦ మూఢులు సుగుణా! 34

మూఢులు = తెలివితక్కువవారు, లోభిజనులు = ఉండి భయపెట్టనివారు.

—: దా న ము :—

క. మొలనూలైనను బ్రాణము

దొలగినచో వెంటరాదు ♦ దొరలకు నైనక

కలిమిగలనాడె దానము

వలనొప్పుగఁ జేసికీర్తి ♦ వడయుము సుగుణా! 31

మొలనూలు = మొలకు కట్టుకొను తాళు; దొరలకు = మహా
గాజులకు, కలిమి = సంపద, వడయును = పొందును.

క. కలిగినవానికి దానము

పలుతెఱఁగుల జేయ నేల? ♦ వ్యర్థము కాదే?

జలనిధికి నీరు లోటా?

జలదం బందెంత కురియ ♦ సఫలమె? సుగుణా! 32

కలిగినవానికి = ధనవంతునికి, దానము = ఈవి (ఇచ్చుట) పలు
తెఱఁగుల = అనేకవిధములుగా వ్యర్థము = వృథ, జలనిధి = సముద్ర
ము, లోటా? = తక్కువా? , జలదము = మేఘము, అందు = అచ్చట;
(అనగా సముద్రమున) సఫలమె? = ప్రయోజనమా?

క. కర్మఫల మొందఁ దప్పదు;

మర్మము విడనాడి పేద ♦ మనుజుల కెల్ల

ధర్మము నేయుము వేగమె;

“ధర్మము గొడు”గన్నమాట ♦ దలఁపుము సుగుణా! 32

కర్మఫలము = తనచేష్టలవలన గలిగినఫలితము, మర్మము = కపటము.

క. తా నియ్యక యొకరిచ్చెడి

దానిని వలదనుచు నడ్డు ♦ దగులుట మేలా?

కానను బాదలు ఫలించిన

మ్రానుని కడ్డముగ నించు ♦ మాదిరి సుగుణా 35

మాను = చెట్టు, మాదిరి = రీతి.

క. ఇయ్యకు మని బోధించిన

నియ్యఁడు హీనుండు; దాత ♦ యిచ్చియెత్తికున్

నుయ్యడ్డబడును తలుపున

పయ్యరచే మేఘ మడ్డ ♦ బడునా? సుగుణా! 36

హీనుడు = నీచుఁడు, దాత = ధౌత్యము గలవాఁడు; నుయ్య +
 డ్డబడును = నూయి ఆటంక పరుపబడును. తలుపున = తలుపువలన,
 పయ్యరచే = దక్షిణమునుండి వీచు గాలిచే.

క. ధన మాడ్చిం చెడువేళె

దన కది శాశ్వత మటంచు ♦ చలఁచ న్వలయున్;

గనవలె సర్వ మశాశ్వత

మని దానము సేయునప్పు ♦ డనిశము సుగుణా! 37

ఆర్జన = సంపాదన, శాశ్వతము = ఎల్ల కాలమునుండునది, అని
 శము = ఎల్లప్పుడు.

క. వ్రాయఁగవలె సద్గ్రంథం;

బీయఁగవలె నున్నదాని ♦ నెవ్వరికైనన్;

జేయఁగవలె దానము; నెడఁ

బాయఁగవలె దుష్టు నెపుడు ♦ వసుధను సుగుణా! 38

ఎడబాయఁగవలెను = విడిచిపెట్టవలెను, దుష్టుని = దుర్మార్గుని,
 వసుధన్ = భూమియందు.

క. ఇయ్యదలంచినమనుజుం

డియ్యకమానఁడు జగాన ♦ నియ్యనిలోభిక్,

వెయ్యఱుసాగు లడిగిన

నియ్యఁడు; నీమాట దక్క ♦ నీయఁడు సుగుణా! ౪౧

జగానక్ = ప్రపంచమందు, వెయ్యఱుసాగులు = అనేకమాయలు.

—: ఋణము :—

క. కలవానిరీతి నుండుట

కిలు నమ్మి ఋణమ్ముఁ జేసి శ యేలా? వగవన్;

కలిగినఁ బాలను ద్రాగుము;

కలుగనిచో గంజి త్రాగి శ గడుపుము సుగుణా! ౪౨

కలవానిరీతి = ధనవంతునివలె, వగవన్ = విచారించుట.

క. పదివేలు వచ్చుచుండినఁ

బదిలక్షలు ఖర్చు సేయు శ వానికి ఋణమే

గుదివలె మెడకుం దగులును

మదిఁ జివుకుచుఁ గడ కతండు శ మడియును సుగుణా! ౪౩

మది = మనస్సు, చివుకుచు = పటుత్వము తగ్గుచు, మడియును = చనిపోవును.

క. ఋణదాత యోగ్యున్నను

గుణశాలివె యైన ధనము శ గూరిచి వడి నీ

ఋణమెల్లఁ దీర్పు; మగ్ని

ప్రణఋణరిపు శేష ముంచ శ రాదుర సుగుణా! రగి

ఋణదాత = అప్పునిచ్చినవాడు, అగ్ని = నిష్ఠ ప్రాము =
కురుపు, రిపులు = శత్రువులు, శేషము = మిగులుట.

క. అపీయకు చెడువానికిఁ

జిప్సయె చేతికిని వచ్చు; శ జ్వలం దవుడు

జొప్పయు గొడ్డావున కిడ

నెప్పటి కెందైన లాభ శ మేమగు? సుగుణా! రె

ఇడుట = ఇచ్చుట, (పెట్టుట).

—: స త్య ము :—

క. మాటాడఁ దలఁచినప్పుడు

మాటికి మదిలోన నరసి శ మాటాడవలె;

నోటను బలికినమాటను

కోటి యొసంగినను దప్పు శ గూడదు సుగుణా! ర

మదిలోన = మనస్సునందు, అరసి = అలోచించి.

క. మాటను ముందుగ నిచ్చిన

నోటనె లేదన్నవాని శ నో రొకనోరా?

తూటువడినట్టికుం డన

లోటగునే? నవ్వరొక్కొ? శ లోకులు; సుగుణా! ర

తూటువడిన = చిల్లుపడిన లోటు = తక్కువ.

—: సా త్త్వ ము :—

క. ఎఱుంగనిసంగతులను నీ

వెఱిగివగతి దొంగసాత్త్వ శ ఖాయకు; దానన్

గొఱవడు న్యాయము; కానన్

గుఱుతుగఁ దగుసాత్త్వమీయ శ గొనబగు సుగుణా! ౪౯

కొఱవడున్ = తక్కువయగును, గొనబు = రమ్యము.

—: వి క మ త్య ము :—

క. అన్నలతో ద్వేషము నీ

కెన్నఁచుఁ దగదయ్య; వార శ తెవ్వరొ మనమం

దెచ్చుము; మున్నన్నల నొగి

గన్నదియే నిన్నఁగూడఁ శ గన్నది సుగుణా! ౫౦

ద్వేషము = వైరము.

క. అనుజలతోఁ గలహించుట

యనుకూలము గాను; పెద్ద శ లందఱు నగి చీ

యని దూషింతురు గావున

జనులకు నైక్యమ్ము మేలు శ సతతము సుగుణా! ౫౧

అనుజలతోన్ = తమ్ములతో, వికృతము = కలసి మెలసియుండు

ట; సతతము = ఎల్లప్పుడు.

—: గు ణ శా లి :—

క. పెద్దలఁ గని గుణములు గుణి

దిద్దుకొనున్; జెనఁటి యెపుడు శ దిద్దుకొనఁగలే;

డద్దము గని నయనుండె సిగఁ

దిద్దుకొనున్; గ్రుడ్డి తరమ? ర దిద్దుట, నుగుణా! 91

గుణి = గుణములుగలవాఁడు (గుణవంతుఁడు) చెనటి = తుచ్చ స్వభావముగలవాఁడు, నయనుండె = కన్నులుగలవాడె; సిగ = తల వెండ్రుకల ముడి.

క. గుణహీనుని గుణి యని యవ

గుణివలె వర్తించి యతఁడె ర గుణి యగుఁ జూమ్మా;

గుణినే నేనను గుణి యవ

గుణుండె యశాఁగాక వాఁడు ర గుణియా? నుగుణా! 92

గుణహీనుని = తక్కువగుణములు గలవానిని (నీచుని) గుణి = గుణవంతుఁడు, వర్తించి = నడచుకొని ఆవగుణుఁడు = చెడ్డగుణము లు గలవాఁడు.

క. ఒకటి దలంచి కుబుద్ధి, మ

ఱొకటి యనుంబైకి; జేత ర యున్ వేగు; బుధుం

ఱొకటియె తలచిన, జెప్పిన

నొకటియె, చేసినను దప్ప ర కొకటియె నుగుణా! 93

కుబుద్ధి = దుర్బుద్ధిగలవాఁడు, బుధుడు = మంచిచెడ్డలు తెలిసిన వాడు, పండితుఁడు.

క. చెనటి యొక కీడొనన్విన

గుణవంతుఁడు తిరిగి కీడు ర గూర్చుట మేలా?

శునకము పాదముఁ గఱచిన

గనలుచు శునకమును దిరిగి ర కఱతురె? నుగుణా! 94

చెనఁటి = తుచ్చస్వభావముగలవాఁడు, కీడు = చెడుగు, భువ
కము = తుక్క, కనలుచున్ = కోపగించుచు.

క. కూరిమిఁతో గుణవంతుని

జేరిన యల్పుండు భువనతఁ ధ జెందును; పూలన్

జేరికదా? శిర మెక్కును

దారము; లేకున్న దాని ధ తరమా? సుగుణా! ౧౬

కూరిమి = ముక్తర, అల్పుఁడు = తుచ్చుఁడు, భువనత = గొ
ప్పతనము, శిరము = తల.

—: శాంతము :—

క. శాంతముఁ జెల్లించెదనం

చెంతో కోపింతు; వెవ్వ ధ కేమనినను నీ

వెంతయు శాంతము బూనుము

“శాంతమెభూషణము” సుమ్ము ధ సత్యము సుగుణా! ౧౭

భూషణము = నగ, సత్యము = నిజము.

—: వినయము :—

క, ధనవంతుఁడ నా కేమని

యనుకొని యుప్పొంగి గర్వ ధ మందకు మెప్పుడున్

ధనమున్న నేమిలాభము?

వినయము లేకున్నఁ గీర్తివెలయునె? సుగుణా! ౧౮

వినయము = ఆడసవ; వెలయునె? = ఒప్పునె?

—: వి ద్య :—

క. మిదైలు లేనిగృహమ్మును

పద్దులు వ్రాయక యొసంగు శ బదులును వసుధన్

బెద్దులు లేనిపురమ్మును

విద్దియ లేనట్టికులము శ వృధరా సుగుణా! ౧౯

గృహము = ఇల్లు; పురము = ఊరు; విద్దియ = విద్య; వృధ = వ్యర్థము.

క. పెద్దనఁ బాడు గనకొనకుము;

పెద్దన నయ సెచ్చుకాదు; శ పెంపుగ బుద్ధిన్

విద్దెయుఁ గల్గినవానిని

బెద్దని చెప్పగవలయుఁ శ బృథ్విని సుగుణా! ౨౦

వసు = ఈడ; పృథ్వి = భూమి.

క. అద్దపు మేడైనను గన

రద్దమరాతిని దివ్వ శ యమరక యటులే

బుద్ధిగలవానినైనను

విద్దియ లేకున్నఁ గనరు శ విశదము సుగుణా! ౨౧

అద్దమరాతిరి = అర్ధరాత్రి; దివ్వ = దీపము; గనరు = చూడ
6; విశదము = స్పష్టము.

విద్యయే తఱుగని జీతము;

విద్యయే మిత్రమ్మునుచ్చు; శ విద్యయే సాగసుక;

విద్యయే మూడవనేత్రము;
విద్యయే తా దాచుకొన్న శ విత్తము సుగుణా! ౬౨
విత్తము = ధనము, శేత్రము = కన్ను.

క. విద్యయే కీర్తిని దెచ్చును;
విద్యయే సభ వశముసేయు; శ విద్యయే నగయా;
విద్యయే సంపద లిచ్చును;
విద్యారహితుండు పశువే శ విశదము సుగుణా! ౬౩
విద్యారహితుండు = చమపులేనివాండు, విశదము = స్పష్టము.

క. రూపవిహీనుని కెప్పుడు
లోపము గనరాదు చదువు శ లోపము లేమిన్;
రూపం బున్నను విద్యా
లోపము సర్వమ్ము సేయు శ లోపము సుగుణా! ౬౪
రూపవిహీనునికి = సాగసులేనివానికి.

తనపురినే ధనశాలియు
తనరాష్ట్రమునందె భూమి శ ధన్యును నరమున్
ఘనతనహింతురు; పండితుఁ
డనయం బెల్లెడల ఘనత శ నందాను; సుగుణా! ౬౫

పురి = గ్రామము, రాష్ట్రము = రాజ్యము, వహింతురు =
అందుదుర్గు, ఆననుము = ఎల్లపుడు, ఎల్లెడలన్ = అన్నిచోటులందు,
నత = గొప్పదనము.

—: వి ద్య :—

క. మిదైలు లేనిగృహమ్మును

పద్దలు వ్రాయక యొసంగు శ బదులును వసుధన్

బెద్దలు లేనిపురమ్మును

విద్దియ లేనట్టికులము శ వృధరా సుగుణా! ౧౯

గృహము = ఇల్లు; పురము = ఊరు; విద్దియ = విద్య; వృధ = వ్యర్థము.

క. పెద్దనఁ బాడు గనుకొనకుము;

పెద్దన నయ సెచ్చుకాదు; శ పెంపుగ బుద్ధిన్

విద్దెయుఁ గల్గినవానిని

బెద్దని చెప్పగవలయుఁ శ బృథ్విని సుగుణా! ౨౦

వసు = ఈడ; పృథ్వి = భూమి.

క. అద్దపు మేడైనను గన

రద్దమరాతిని దివ్య శ యమరక యటలే

బుద్ధిగలవానినె నను

విద్దియ లేకున్నఁ గనరు శ విశదము సుగుణా!

అద్దమరాతిరి = అర్ధరాత్రి; దివ్య = దీపము; కనరు = చూడరు; విశదము = స్పష్టము.

క. విద్యయె తఱుగని జీతము;

విద్యయె మిత్రమ్మునుచ్చు; శ విద్యయె సాగసున్;

విద్యయే మూడవనేత్రము;

విద్యయే తా దాచుకొన్న శ విత్తము సుగుణా! ౬౨

విత్తము = ధనము, శేత్రము = కష్టము.

క. విద్యయే కీర్తిని దెచ్చును;

విద్యయే సభ వశముసేయు; శ విద్యయే నగయా;

విద్యయే సంపద లిచ్చును;

విద్యారహితుండు పశువే శ విశదము సుగుణా! ౬౩

విద్యారహితుండు = చదువులేనివాడు, విశదము = స్పష్టము.

క. రూపవిహీనుని కెప్పుడు

లోపము గనరాదు చదువు శ లోపము లేమి;

రూపం బున్నను విద్యా

లోపము సర్వము సేయు శ లోపము సుగుణా! ౬౪

రూపవిహీనునికీ = సాగసులేనివానికి.

క. తనపురినే ధనశాలియు

తనరాష్ట్రమునందె భూమి శ ధనమును నతము;

ఘనతనహింతురు; పండితు

దనయం బెల్లెడల ఘనత శ నందాను; సుగుణా! ౬౫

పురి = గ్రామము, రాష్ట్రము = రాజ్యము, వహింతురు = పొందుదురు, అనయము = ఎల్లపుడు, ఎల్లెడలకొ = అన్నిచోటులందు, ఘనత = గొప్పదనము.

—: రా జ :—

క. జనులను దనపిల్లలవలె

గని సర్వసుఖము లొసంగి శ కాపాడెడు నా
మనుజేశుని బోచుటకై

ఘనముగ దైవమును గొల్వఁ శ గాఁ దగు సుగుణా! ౬౬

కవి = చూచి, ఒసంగి = ఇచ్చి, మనుజేశుని = రాజుని.

క. జనలెల్లరు నాపిల్లలు;

జనులఁ దయతోడఁ జూచి శ సౌఖ్యము లెల్లఁ

ఘనముగ గూర్చుట నాపని

యని యేలెడురాజు మాన్యు శ డనఁదగు సుగుణా! ౬౭

మాన్యుడు = పొగడదగినవాడు.

క. జననాయకుండు కనులకుఁ

గనిపించెడు దైవ; మతఁడు శ కారుణ్యముతో

జనులను బ్రోచుచు; గాఢన

జననాయకుఁ గొల్వవలయు శ సతతము సుగుణా! ౬౮

జననాయకుండు = రాజు, కారుణ్యము = దయ, ప్రోచుచు =
కాపాడుచు, సతతము = ఎల్లప్పుడు.

—: వివిధసీతులు:—

క. వల్లె యనరేటుచ్చిన

నల్లురు యాచకులు చిల్ల శ లతివలు ధరణి

వల్లభులు; కలిమి శేములు

నుల్లమున రవంత తలఁప శ నోపకు సుగుణా! ౧౯

వల్లభులు = చాలునను, అల్లులు = అల్లులంగు, యాచకులు =
చిచ్చమెత్తువాగు, అతివలు = స్త్రీలు, ధరణి = వల్లభులు = రాజులు,
కలిమి = సిరి, శేమి = శేకపోవుట (దరిద్రము, ఉల్లము = మనస్సు,
రవంత = కొంచెమైనను.

క. కవనముఁ జెప్పని నోరును

చనియేమియు లేని చేరు శ జరుగనియూగు

భువిఁ బారగట్టియేరును

పవడము లేనట్టిపేరు శ వ్యర్థము; సుగుణా ! ౨౦

కవనము = కవిత్వము, చని = రుచి, చేరు = చారు (కాచిపా
వుపు వేసిన చింతపండు రసము) జరుగని = కాలముగడువని, పవడ
ము = పగడము, పేరు = మెడలో ధరించు దండ, వ్యర్థము = వృథ.

క. చుక్కాని లేనిపడవయు

రిక్కలదొర మింటలేని శ రేయియుఁ దండ్రిన్

లెక్కింపని పుత్తుండును;

వక్కలు లేనట్టివిడెము శ వ్యర్థము సుగుణా! ౨౧

చుక్కాని = ఓడను త్రిప్ప నుపకరణము రిక్కలదొర = చు
మ్రుండు, రేయి = రాత్రి, మింట = ఆకాశమునందు, వక్కలు =
పోకచెక్కలు, విడెము = తాంబూలము.

క. పతంగములయందుఁ గాకము,

సతులందునఁ గులట, ఖరము శ జంతువులందున్,

పతితుఁడు మనుజులయందుకొ,

యతులందుం గోపి, నీచు శ తాదురు; సుగుణా! 20

పతగము = పక్షి, కాకము = కాకి, సతులు = స్త్రీలు, కుల
ట = జారస్త్రీ; ఖరము = గాడిద, పతితుఁడు = పాపము జేసిన వాఁ
డు; యతి = ముని.

క. ఆడకు మెప్పుడు జూదం;

బాడినఁ దమకమున నవ్వు శ మందుదువు చుమీ;

యాడి నలధర్మజులు ము

న్నోడి వనంబులను జిక్కు శ లొందరె? సుగుణా 23

వనములకొ = ఆడవులందు.

క. ఎంత తన కిచ్చుచున్నను

సంతుష్టిని బొందనట్టి శ జగతీసురు షకొ;

సంతుష్టిని బొందెడుభూ

కాంతుండును, జెడుదు రీజు శ గమ్మన సుగుణా! 24

జగతీసురుఁడు = బ్రాహ్మణుఁడు; భూకాంతుఁడు = రాజు;

జగము = ప్రపంచము.

క. పరిచయము గౌరవంబును

తరిగించును గౌరవంబు శ తగ్గకయుండుకొ

బరిచయము లేని తావుల

నరయగనతి పరిచయం శ బనర్థము సుగుణా! 25

పరిచయము = స్నేహముతో గూడిన విశ్వాసము, అనర్థము = న
ష్టదాయకము.

క. తన కేమియు లేనప్పుడు

తన కున్నటుల న్నటింపఁ శ దగ; దొక వేళక

దనవేచును దెలిసినఁ గని

జను లాతని బరిహసింతు శ సత్యము సుగుణా! 21

పరిహసింతును = వేళాకోళము లాడుదురు.

క. ఉన్నది లేదన నేలా?

ఉన్నను లేకున్న నితరు శ లాసంగరు సుమ్మి;

ఉన్నదని లేమిఁ జెప్పక

ఉన్నది యున్నట్లు చెప్ప శ నుచితము సుగుణా! 22

ఒసంగరు = ఇత్యును; లేమిక = లేనప్పుడు (దరిద్ర)మున)
నుచితము = తగినది.

క. కష్టదశలోన మూర్ఖుడు

సృష్టించినవాని మిగులఁ శ జెడు గ్గని దూఱున్

కష్టదశ నచ్చుటకుఁ దన

చేష్టలెసో కారణమ్ము శ సిద్ధము సుగుణా! 23

మూర్ఖుడు = తెలివితక్కువవాఁడు; సృష్టించినవానిని = పుట్టిం
చినవానిని (బ్రహ్మను) చెడుగు = దుర్మార్గుఁడు; దూఱున్ = తూలనా
డును.

క. తనకున్ దైవ మొసంగిన

ధనమే మేలంచు నెంచి శ తా నెల్లపుడుక

దనివిని బొందుచు నుండెడి

మనుజుడెపో జగతిలోన శ మూర్ఖుడు సుగుణా! 24

తనివి = తృప్తి, మాన్యఁడు = పొగడదగినవాడు.

క. మెత్తనివానిని జూచిన

మొత్తుదు రది నిజమె; బలియు శ్రీ ముట్టరు; ధరణి

మెత్తనికుండనె కువ్వ

మొత్తును; కాలినఘటమ్ము శ్రీ ముట్టఁడు; సుగుణా ౮౦

మెత్తనివానిని = అమానుకుని; బలియొక = బలవంతుని;
ఘటమ్ము = కుండ.

క. ధరపతికి వచ్చునాపద

ధరపతియే దీర్పు; పేద శ్రీ తరమా? బురద

కరి దిగఁబడినను గరియే

దరిఁజేర్చును సూకరమ్ము శ్రీ తరమా? సుగుణా! ౮౧

ధరపతి = రాజు; కరి = ఏనుగు; దరి = ఒడ్డు, సూకరమ్ము =
పంది.

క. మొగ మందముగా నున్నను

నగ లెన్నో బెట్టుకొన్న శ్రీ నాకులకైవ

మగవారల కైవను విను

మొగమున కారయంగ బొట్టు శ్రీ ముఖ్యము సుగుణా! ౮౨

నాకులకైవ = స్త్రీలకైవసు; అరయంగ = అలించుచుగా.

క. కవనము జెప్పుదు రందఱు;

గవనము రసపుష్టికలది శ్రీ కావలె; శాకం

బెవరైన వండనేర్తురు

పొవుపులు దగ నంట నదియ శ్రీ పొలుపగు సుగుణా! ౮౩

కవనము = కవిత్వము; కాక = కూర; పావుపులు = బీలకట్టి
మెంతులు మొదలైన సంభారముల సుస్కారము; పాలుపు = ఒప్పు.

క. నిందితుఁ డొకఁ డుండిన నభ

నందఱ కపక్షీర్తి గల్గు న నది యెట్లన్నన్

మందను దొంగావుండిన

మందంతకు బాదె గల్గు న మాదిరి సుగుణా! ౮౪

నిందితుఁడు = అపవాదములాడుచుటకు తగినవాఁడ; అపక్షీర్తి =
చెడఁపేరు.

క. మేలొసరించితి వని ను

శ్రీలురు దలఁపకయె నిన్ను న జెఱుతురు; పాముల్

పాలిడి పెంచినవానినె

యూలోచన మాని కఱచు న నట్టుల సుగుణా! ౮౫

మేలు = ఉపకారము; ఒసరించితివి = చేపిలిచి; దుశ్శీలురు = చె
డ్డస్వభావముగలవారు.

క. ఇవ్రయన సుధ పికములకున్,

రవియెడ సుధ జక్కవలకు, న రాజుల కెల్లన్

బవరమునందున సుధ, స

త్కివులకు సుధ వాక్కులందు న కలుగును సుగుణా! ౮౬

ఇవ్రయ = చిరురు; సుధ = అమృతము (మౌఢ్యము) పికము =
కోతలపిట్ట; రవి = సూర్యుఁడు; జక్కవలకు = చక్కవాకపక్షులకు
బవరము = యాదము; సత్కివులకు = సారస్వముగల కవిత్వము జెప్ప
వారికి; వాక్కులు = పలుకులు.

క. మనుజులప్రాణము హెచ్చని

యనుకొనకుము; ప్రాణ మొకటె శ యన్నిటి కవనికా;

మునుచేసిన కర్మఫల

మృత్యు భేదము గల్గు, గూఢ శ మున విను సుగుణా! ౮౭

అవనికా = భూమి యందు.

క. కొలుతుగు 'గాడ్డ'ని కొందఱు

కొలుచుదు 'రల్లా' యటంచు శ కొందఱుచునుజుల్;

కొలుతురు క్రీస్తని కొందఱు

కొలుతురు రామా యటంచు శ కొందఱు సుగుణా! ౮౮

గాడ్డ = (అంగ్లపదము) దేవుడు; రల్లా = ఇది మహమ్మదీయులు చేవుని పిలుచు పదము.

క. పెక్కందుని పెక్కువిధములఁ

జక్కనినామమ్మ లుంచి శ సతతము భక్తికా

మొక్కుదురు; కాని యందఱి

కొక్కడెవో దేవుఁ; డాల్చి శ యొకటే; సుగుణా! ౮౯

పెక్కందుని = చాలామంది, నామము = పేరు; భక్తికా = భక్తితో; మొక్కుదురు = వమస్కరింతురు,

క. వీరీతిగఁ బుట్టెదరో

యారీతిగఁ బోవుచుందు; శ రవసిం గలయె

వ్యారల కై నను వెంటన్

కూరాకేనియును రాదు శ కోరిన సుగుణా!

ఎవ్వారలకైనను = ఎవరికైనను.

క. గాలము వేసియె మనకై

కాలుండు కాచుకొనియుండు శ్రీ గావున మన మె

క్కాలమునం దైనను యము

గాలమ్మునం జిక్కవలయుం శ్రీ గదా సుగుణా! ౯౦

కాలుండు = యముండు; ఎక్కాలము = ఎకాలము.

క. కాలికి నేలికి మందులు

కాలము తనకున్నయపుడె శ్రీ కడ కతనికి భో

గాలము వచ్చిన నారిగుణ

బాలస్మరణమై మందు శ్రీ సత్సము సుగుణా! ౯౧

నో గాలము = చనిపోవుకాలము; హరి = విష్ణుమూర్తి యొక్క,
గుణజాల = గుణముల సమూహమును; స్మరణమై = తలచుకొనుటయై;
మందు = ఔషధము.

క. చదివిన భాగవతమ్మే

చదువఁగవలె; జగతిలోన శ్రీ జదువనిమనుజుల్

పదయుగము గల్గుపశువులు

మదిలోనకొ సందియమ్ము శ్రీ మానుము సుగుణా! ౯౨

భాగవతియు = భగవంతునిచరిత్ర; పదయుగము = గొండుపాడ
ములు; మది = మనస్సు; సందియము = సందేహము.

క. మోహమ్మును విడనాడుచు

దేహము గలనాడె నీల శ్రీ దేహుని రామున్

జోహా నొనర్చి గొలిచిన

నోహా యని నీకు ముక్తి శ్రీ నొనఁగును సుగుణా! ౯౮

మోహము = వలపు; విడనాడును = వదిలిపెట్టుచు; దేహము = శరీరము; జోహారు = నచస్కారము; ముక్తి = మోక్షము; ఒసగును = ఇచ్చును.

క. నోరున్న దనుచుఁ బరులను

గేరుటయా? పాప మాను శ కేరకు మెప్పుడుకా;

నోరున్న ఫలము భక్తిన్

శ్రీరామ నినామ ముచ్చ శ రించుట సుగుణా! ౯౯

పరులను = ఇతరులను; కేరుట = పరిహసింపుట; ఉచ్చరించుట = పలుకుట.

క. కరములు గలఫల మెయ్యది?

మురుగులు ధరియించి చూచి శ మురియుటయా? శ్రీ

కరివరదునిపదములు గని

కర మొప్పుగఁ బూజ నేయఁ శ గలుగుట సుగుణా! ౧౦౦

కరములు = చేతులు; ఫలము = ఫలితము; ఎయ్యది = ఏది; క్రికరివరదుని = విష్ణుమూర్తియొక్క. పదములు = పాదములు, కరము = మిక్కిలి.

క. తినవలె దైవప్రసాదము;

వినవలె జెవులార నప్పుడు శ విష్ణుచరిత్రలో;

చనవలె దేవళమునకుకా;

గనవలె బ్రహ్మంబు; ముక్తి శ గనవలె సుగుణా! ౧౦౧

దైవప్రపాదము = దేవునికి సైబిక్టము చేసినవస్తువును, విష్ణుచరిత్రలు = విష్ణుమూర్తికథలు, చనవలెక = వెళ్ళవలెను, దేవశము = దేవుని గుడి; బ్రహ్మలు = పరబ్రహ్మము, తత్త్వము) ముక్తి = మోక్షము; కనవలెను = పొందవలెను.

క. నగులకు సిరి సంపద లిడి

దురితమ్ముల నెల్ల బాట దోలుచు డేమరు

బరసెడు రఘురామునిపద

సరసిజములపూజ యెప్పుడు నీలవపుము సుగుణా! ౯౮

నగులకు = మనుష్యులకు, సిరి = ధనము; సంపద = మటుకబుచ్చు. ఇడి = ఇచ్చి; దురితమ్ముల = పాపమ్ములను, వారదోలుచున్ = పోగొట్టుచు; డేమరు = కుశలము; ఆరసెడు = కష్టగొనెడు; రఘురాముని = రఘువంశమున పుట్టిన శ్రీరాముని; సరసిజము = తామరపద్మము; నలుపుము = చేయుము.

క. జనకుం డాజ్ఞాపించిన

పనిఁ దనయుఁడు చేసితిరవలెనను నీతి

జనులకుఁ గలపిన దశరథ

తనయుఁడ కృతి నందెదీని దయతో సుగుణా! ౯౯

జనకుండు = తండ్రి. ఆజ్ఞాపించిన = ఉత్తరువుచేసిన, తనయుడు = కుమారుడు, కలపిన = నేర్పిన.

క. శ్రీరామమూర్తి యనునత

దారయఁ బట్టినపువంశ నీమందునఁ గల సు

బ్ధారాయ లక్ష్మమాంబల

కూరిమి కొనుతుండు; విష్ణు నీ కులజుడు; సుగుణా! ౧౦౦

కూరిమి = మక్కువ, విప్రకలణము = బ్రాహ్మణవంశమున పుట్టి
నవాడు.

క. ధారుణీ కుత్ససగోత్రుఁడు,

శ్రీరామధ్యాననిరత శ్రీశీలురసుతుఁడౌ

శ్రీరామమూర్తి దీనిని

శ్రీరామార్పణము జేసె శ్రీస్థిరమతిఁ సుగుణా! ౧౦౧

ధారుణీన్ = భూమియందు, శ్రీరామ = శ్రీరామని, ధ్యాన =
మనస్సునిల్పి చింతచేయుటయందు; నిరతశీలుర = ఎల్లప్పుడుస్వభావము
గల వారియొక్క; సుతుఁడౌ = కుమారుడగు, అర్పణము = అప్పగింపు
స్థిరమతిన్ = చలించనిమనస్సుతో.

సంపూర్ణము.

రెడ్డిమద్రాక్షరకాల, రామచంద్రపురం.

భ క త్ తి ం డ్ కో

చోడవరం.

(వికాఖపట్టణంజల్లా)

13043